

Visitationstal – Finska församlingen

Palmsöndagen den 13 april 2025 – Finska kyrkan

Biskop Andreas Holmberg

Inledning

Kära församlingsbor i Finska församling. Vad festligt och härligt att tillsammans fira gudstjänst idag här i anrika Finska kyrkan. Vi är i slutet av Fastan, de 40 dagarna före påsk, som är en tid av både eftertanke och handling som uppmanar oss att ha Jesus som förebild och se vår medmänniska, våra medvarelser och hela vår värld. Palmsöndagen, som vi firar idag, när Jesus rider in i Jerusalem och som vi fått fira tillsammans, rymmer glädje och jubel, samtidigt som Jesus själv visste att mörker och lidande låg framför honom. I Stilla veckan – som nu börjar – lever vi i det dramat: gemenskap och ensamhet, bottenlös sorg och jublande uppståndelseglädje på påskdagen.

Främja församlingen

Under de senaste veckorna har det pågått biskopsvisitation. Det är en lång tradition som går tillbaka till de första apostlarna och finns beskrivet i Nya testamentet. Visitation handlar om att besöka - *visit* - en församling, för att främja församlingen. Jag har som biskop varit här för att tillsammans med flera av mina medarbetare, bland andra stiftsprost Boel Hössjer Sundman och kontraktsprost Jonas Eek, kyrkoherde i domkyrkoförsamlingen, lära känna församlingen mer på djupet. Att visitera är bland det mest meningsfulla som jag får göra som biskop. Det är inspirerande att få lära känna församlingens liv och arbete, nu och framåt. Tillsammans har vi samtalat om glädjekällor, utmaningar och uppdraget som församling.

Jag vill inledningsvis tacka er alla för ert engagemang. Ni som är Svenska kyrkan i Finska församlingen för hela Stockholmsområdet har verkligen mycket att vara tacksamma över.

Det vi gör just nu kallas för visitationsstämma. Det innebär att först kommer jag i mitt visitationstal lyfta några teman från det vi på olika sätt berört och samtalat om under visitationen. Efter talet kommer ni få tillfälle att prata med varandra där ni sitter. Därefter fångar vi upp några röster och inspel från er tillsammans innan jag avslutar. Längre fram kommer ni få ett visitationsprotokoll, som stiftsprost Boel Hössjer Sundman ansvarar för, som sammanfattar de möten som ägt rum under visitationen.

När min företrädare biskop Eva Brunne 2013 visiterade tyska och finska församlingarna tillsammans handlade samtalet en hel del om båda församlingarnas förändrade roll under 1900-talet. När det gäller invandring från Finland så nådde den sin toppåren 1968–1971 då 110 000 flyttade till Sverige. Under 1970-talet, 1980-talet och början av 1990-talet hade finska församlingen över 20 000 medlemmar. Så ser det inte ut längre, varken vid biskop Eva Brunnes visitation 2013 eller nu – idag har församlingen drygt 6 000 medlemmar. Redan 2013 samtalade biskop Eva och ni om omställningen till en förändrad verklighet. Det är en utmaning ni står i även idag.

Många uppskattar och värdesätter och vill gärna ta del av det som församlingen är, men det är inte lika självklart att man vet att man kan bli medlem, vilket jag kommer tillbaka till. Detta är en kommunikativ och pedagogisk utmaning eftersom församlingen är beroende av att många är medlemmar och på så sätt bidrar till att möjliggöra, finansiera, allt det viktiga som församlingen gör.

Glädjeämnen – en kraft framåt

Under visitationen har vi samtalat om utmaningar, saker att ta tag i, i församlingen, liksom vi samtalat om glädjeämnen. För det är väsentligt att dela det som är glädjekällor och tacksamhet med varandra. Kanske skulle det kunna vara ett tema för ett församlingsmöte framöver! *För det är i glädjen och tacksamheten som det finns verklig kraft framåt. Det är en nyckel till förändring och utveckling.*

I samtalen talade ni bland annat om församlingens långa historia som en stolthet och glädje. Ni talade om den finska kulturen som en rikedom i Stockholm. Ni talade om glädjen över att fira gudstjänster på finska och svenska, om grannsämja och gemenskap med församlingarna runt omkring: domkyrkoförsamlingen, hovförsamlingen och tyska församlingen. Ni talade om musiken, konfirmanderna, de många ideella och den kreativitet som finns i församlingen med en vilja att lösa också det som är svårt, att bidra tillsammans.

Jag måste säga att detta är något som jag också möter i församlingen. Jag har sett att när det är svårigheter, vilket alla församlingar har på olika sätt – det hör till livet –, har ni visat en imponerande kraft att ta tag i saker och att förändra.

Till de glädjeämnen ni lyft fram vill jag lägga ytterligare några. Som att det för 2024 märks en tydlig tendens med fler gudstjänstdeltagare på söndagar. Ni har höga konfirmandtal och 2024 var det fler dop än vad det varit på nästan tio år. Jag vill också nämna församlingens fascinerande historia som bidragit till, och bidrar till, hela Stockholm. Ni firar i år jubileum när denna vackra kyrka fyller 300 år. Under den tiden – ja ända sedan 1500-talet – har ni levt med flera identiteter, det finska och det svenska. Det är en unik erfarenhet av mångfald som är en rikedom för hela Stockholm som handlar om att rymma, och värna, en mångfald av identiteter. Dessa unika erfarenheter i Finska församling har betydelse för församlingar i hela stiftet.

För mig som biskop är det en glädje att Finska församlingen är en del av Svenska kyrkan i Stockholm och jag har stort förtroende för församlingen med dess ledning och styrning.

Levande församling – pastoral bärkraft

I *Kyrkoordningen för Svenska kyrkan* sammanfattas församlingens uppdrag: *att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, att kristna gemenskaper skapas och fördjupas, att Guds rike utbredds och att skapelsen ska återupprättas*. En grundfråga jag bär med mig under en visitation är om uppdraget uppfylls i församlingen. Finns en kristen gemenskap? Räcks dopet som en gåva? Finns levande gudstjänstliv med delande av nattvardens bröd och vin? Finns diakonal blick, omsorg och handling? Finns möjlighet att lära känna Jesus Kristus? Främjas lärande om kristen tro? Kan alla som vill konfirmera sig välkomnas?

Att det finns liv och rörelse i församlingen, att församlingens liv bär frukt, kan med ett annat ord beskrivas som att församlingen har *pastoral bärkraft*. Det som är församlingens centrum: gudstjänst, undervisning om kristen tro, diakoni och mission. Det är det som är församlingens kärna, det som skiljer en församling från andra aktörer i samhället. Ja, vänner, visst är Finska församlingen en levande församling!

Stöttande bärkrafter

Inför en visitation sker alltid också en förvaltningstillsyn där fokus är på tre stöttande bärkrafter som behöver finnas för att församlingen ska kunna fungera långsiktigt: *ekonomisk, organisatorisk och demokratisk bärkraft*. Förvaltningstillsynen i Finska församlingen visade på brister, sedan flera år tillbaka, som rörde till exempel församlingens förvaltning, arkiv, kyrkobokföring, omhändertagande av kulturarv och arbetsmiljö hos personalen. Det fanns alltså centrala frågor att ta tag i.

Desto mer glädjande då att nu kunna konstatera att församlingen, under kyrkoherde Jael Gardestens ledning tillsammans med kyrkorådet, målmedvetet arbetat med mycket av det som förvaltningstillsynen påvisade. Ni är på god väg framåt. Ni har arbetat med delegationsordningar, arkivet, inventarieförteckningen –för att nämna några exempel. Ni har jobbat med att förbättra personalens arbetsmiljö, och här märks en tydlig förändring på kort tid, med ett tryggare arbetsklimat och en vilja att arbeta som ett team. Det är imponerande att se ert arbete och den förändring ni lyckats åstadkomma. Ni är på en bättre plats idag än för bara ett år sedan.

I dessa frågor har stiftet varit till stöd, och vill fortsätta att vara ett stöd för församlingen – det är därför stiftsorganisationen finns. En utmaning som kvarstår handlar om den demokratiska bärkraften. Det behövs fler som vill engagera sig i kyrkofullmäktige och kyrkoråd i församlingen. I dag finns flera tomma platser. Så det är en uppmaning till alla er som är här idag: engagera er för församlingen inför kyrkovalet i höst, ni behövs och är viktiga.

Positiva förändringar efter ett krävande år

Det senaste året har på flera sätt varit ett krävande år i församlingen, som tagit mycket kraft. Även de svårigheterna har vi talat om under visitationen, i kyrkorådet och med medarbetare. I det samtalet har även kyrkofullmäktige varit med. Som biskop brukar jag inte under en visitation möta kyrkofullmäktige, men nu bedömde jag att det skulle vara värdefullt. Vi har tillsammans kunnat konstatera att det förekommit ryktesspridning om församlingen som varit felaktig. På sociala medier har kommentarer spridits om församling och medarbetare som varit direkt ovärdiga. Vi talade vid visitationen om att

gemensamt se till att detta inte fortsätter. Här har förstås församlingens ledning, kyrkorådet och kyrkofullmäktige ett särskilt ansvar men i grunden handlar det om ett uppdrag för alla som är en del av församlingen. *Poängen med att vara församling är vänlighet, sanning, omsorg, rättvisa och att visa varandra respekt och tillgivenhet. Där det händer utbredds Guds rike.*

Jag vill som en del av visitationstalet särskilt tacka kyrkoherde Jael Gardesten, kyrkorådets ordförande Kristiina Ruuti samt Jan Huggare och Janni Kenttälä som är en del av kyrkorådets arbetsutskott, hela kyrkorådet liksom många andra. Alla ni som ger av er tid och kraft för församlingen. För mig och stiftsprost Boel Hössjer Sundman och många andra är det en källa till glädje, tacksamhet och inspiration att se den förändring som skett och sker i församlingen. Heja er! Som jag sa i gudstjänstens inledning: grattis till alla i Finska församling för allt det goda som sker här.

Självklart finns utmaningar framåt. En utmaning som ni delar med många andra församlingar är att prioritera: sortera och identifiera det viktigaste bland allt det angelägna.

Kontraktsprost Jonas Eek, som var med under delar av visitationen talade om klimatet i församlingen och betonade vikten av att tala sant och att tala väl om varandra. Han lyfte vidare fram rekryteringen som en prioriterad fråga som ni står i framåt på flera plan: rekrytering av medlemmar, ungdomar, förtroendevalda och väljare i höstens kyrkoval. Och att rekrytera ny kyrkoherde eftersom kyrkoherde Jael Gardesten ska flytta med sin familj till USA i sommar.

En möjlighet som jag vill skicka med er är att utveckla kontaktytan mellan er förtroendevalda och de många ungdomar som finns i församlingslivet. Det finns exempel i stiftet där ordinarie platser i kyrkorådet avsatts till ungdomar, vilket blivit viktigt för utvecklingen i den församlingen.

Så vill jag stanna i några utvecklingsfrågor att skicka med församlingen framåt:

Härbärgera och omfamna olika identiteter

Ni har en uppgift att främja den finska kulturen – utan att samtidigt exkludera de som inte tycker sig behärska det finska språket. Några talade under visitationen om en sådan upplevelse. I församlingen finns sverigefinnar, finlandssvenskar och finländare som bor längre eller kortare tid i Stockholm – en del av dem unga vuxna som tillfälligt flyttat hit. Och andra bland er definierar sig som en blandning av det där eller något delvis annat. Ett viktigt samtal i församlingen kan handla om: vilka identiteter är starkast idag och hur det förändrat sig över tid. Det behöver finnas en balans mellan att vara relationell utan att församlingen bli en "familj", som det är svårt för nya att bli en del av. Församlingens uppgift är att inkludera alla identiteter. Det handlar också om att samspela med andra församlingar i Stockholmsområdet som har sverigefinskt arbete.

Samarbeten

Under visitationen mötte vi Finlands ambassadör, Maimo Henriksson och Marko Leppälä Smolander, rektor för Finska skolan, som är den största finskspråkiga skolan i Storstockholm. Vi mötte vidare representanter för finska riksföreningen i Stockholm. Alla dessa sammanhang vittnar om församlingens betydelse i Stockholm. Rektor Marko Leppälä Smolander på skolan betonade sin vilja att fortsätta ett gott samarbete med församlingen för barn och unga, med tex Grubbelklubb, barn i förskola och för konfirmander.

Ambassadören vidgade perspektiven och talade om samhällsförändringar och större våldshändelser med krig i vår närhet och hur det nordiska samarbetet fått en allt större betydelse de senaste åren. Och hur Finland numera får mycket positiv uppmärksamhet i Sverige, det är "inne att vara finne", som ambassadören uttryckte det.

Medlemskap

En fråga ni står i handlar om medlemskap i församlingen: att många av de som flyttar till Stockholm inte vet att de aktivt behöver bli medlemmar i församlingen. Idag finns en gräns i familjen vem som kan bli medlem, där fjärde generationen sverige-finländare kan inte bli det. Samtidigt är det inte möjligt för församlingen att kontrollera personers släktskap. Här finns möjlighet att motionera till kyrkomötet för att försöka få till en förändring av regelverket.

En annan utmaning som ni står i, och som vi talat om under visitationen, är församlingens åldersfördelning. Idag är 40 procent av medlemmarna 65 år eller äldre. Den del av församlingen har mycket erfarenhet och stor livsvisdom. Samtidigt behöver församlingen relatera till tredje och fjärde generationens finländare. Klart är att kommande generationer kommer ha en svagare relation till Finland än de generationer som är majoritet i församlingen idag och en viktig fråga är hur ni rustar er för det.

Gudstjänstlivet

Jag nämnde tidigare om gudstjänstlivet och en positiv tendens för söndagarna. Här tror jag att ni behöver fundera på balansen mellan gudstjänster på finska och svenska, liksom tvåspråkiga gudstjänster. En möjlighet är, som i gudstjänsten idag, att oftare ha båda språken i gudstjänstens agenda – så att alla kan följa med och den som vill lära sig mer av det andra språket uppmuntras att göra det.

Jag tror att det är betydelsefullt att gudstjänstlivet speglar en riktning där personer från olika håll, och med olika språk, faktiskt också möts i gudstjänstfirandet i stället för att man går till "sina" gudstjänster. Återigen: här är mångfalden en möjlighet att ta vara på och utveckla.

En viktig fråga blir hur tvåspråkigheten kan fördjupa den kristna gemenskapen. I grunden handlar det om att församlingen – mitt i mångfalden av språk och identiteter – ändå inte är en språkgemenskap utan en kristen gemenskap.

Ideella – dela med sig ansvar

Vi har ett uppdrag att berätta om kristen tro. Inte bara prästerna eller de anställda, utan vi allihop, hela församlingen. Idag är det många som inte vet vad kristen tro innebär. Många bär på en längtan efter andlighet. Det är er grunduppgift som församling att möta det. Ni har ett undervisningsansvar, ett delamed-er-ansvar. Att involvera och fördjupa.

Att främja ideella medarbetare handlar delvis om att ändra "mind-set" att se att församlingen bärs av många. Forskning visar att en förutsättning för långvarigt ideellt engagemang är att den ideelle medarbetaren upplever att hen har möjlighet att forma och påverka, och ges förtroende och ansvar. Det handlar om att ta människor i anspråk, att uppmuntra och bemyndiga. För kyrka är ju vi alla som är här. Att i våra liv samtala om tro och liv, dela våra erfarenheter – när vi samlas i församlingen – men också i våra liv i övrigt. I församlingen behöver den anställdes roll alltmer bli att vara en möjliggörare, en myndiggörare, så att fler kan delta och ta ansvar i alla döptas gemensamma uppdrag.

Att på allvar utveckla och utforska det ideella bärar- och medarbetarskapet är ett arbete som tar tid och kraft, men som kommer vara nödvändigt för församlingens utveckling långsiktigt. Ni har kommit en bra bit på väg. Jag vill uppmuntra er att ta några stora kliv till i att utveckla det ideella bärarskapet av församlingslivet genom att både bredda det och fördjupa det. Även här har ni goda förutsättningar att visa vägen för andra församlingar.

Det finns mycket mer att reflektera kring utifrån era församlingars liv, men jag vill stanna här för att ge rum för samtal. Håller ni med? Vilka frågor och reflektioner har väckts hos er?

(---)

Avslutning

Kära vänner, jag är glad och tacksam över att ha fått lära känna Finska församlingen. Jag känner stor respekt och ödmjukhet för församlingens liv och arbete, för er i ledning och styrning, för ideella och anställda medarbetare, ja för det sätt på vilket kyrkan framträder och gestaltas här. Tack för allt ert goda arbete och engagemang.

Mitt valspråk är Jesu uppmaning "bli kvar i min kärlek". En innebörd i inbjudan från Kristus är att räkna med Gud. Gud är genom den heliga Anden involverad och djupt engagerad i församlingen.

Tack för visitationen! Fortsätt ert goda arbete. Var förankrade i Jesus Kristus, rotade i kyrkans mylla. Då kan vi vara i rörelse, lyhörda och dela de glada nyheterna, evangeliet, på mängder av olika sätt så att det slår rot, i oss och många, många andra. Lev i bön, sök den heliga Andens ledning, fira gudstjänst – och var glada. Gud välsignar er!